

NEMZETI TÁRSALKODÓ.

Második félév.

Holozsvár, November 6-án, 1840.

19. szám

Tartalom: A' marosvásárhelyi királyi tanító- és nevelő-intézetj. (ylpay) 145. l. Keszthelyi levél, (M) 148. l. A' sárga domino, (Szilágyfi) 149. l.

A' marosvásárhelyi királyi tanító- és nevelő-intézet.

Minden állatoké közt legtovább tart az emberbaju embernevelés, míg bár valamennyire kiképzett testi és lelki erejének használhatása útján önerejű, önmunkás és erkölcsiképp független kis világgá, tétudus honfivá, embernem' hű testvérévé alakulhat a' nagy világnak gyöngé polgára: de sőt mindnyájunknak halálíg kell minmagunkat nevelnünk.

Ti értitek szavaim' igazságát: gyermekeitek' boldogtásáért élő apatársaim! ti órítitek; mennyi idő, fáradság, és költségáldozatot kíván tőlünk kivált szelid jellemű, többet észszel mint erővel' kivíni gyors évszázadunk?!

Mindazáltal szép dolog atyának és anyának lenni. Mert: szülők' öröminnepe gyermekeiket a' keresztények', ama' halhatlan halandók' gyülekezetébe avattatni; öröminnep tanító és nevelő-intézetbe vezetni; öröminnep gyermeinkben férjet és nőt szemlélhetni; öröminnep mind ez, ha néha kétes reményünk zibbasztó dobbanattal terheli is örömitás szívünket.

Nékem is néhány fiaim lévén a' m. vásárhelyi közöskolában (gymnasium), atyai kötelességemnek tartottam gyermekeim' szellemi állapotjáról tanítójukkal és nevelőjükkel időnként értekezni, az ifjuság' közvizsgálati díszinépén megjelenni, sőt a' királyi új nevelőházba is betekinteni, mellyekről általános észrevételeimet —

mint szem- és fültanu — közleményem' két pontjában a' t. cz. közönséggel értetni bátorkodom.

1) A' m. vásárhelyi k. tanító intézet.

Ész és szív a' nevelés' főárgya. Mennyei az ész, földi a' szív. Ész és szív olyan, mint ama' hitregei Pollux és Castor elválhatlan egy pár testvér, azon különbséggel, mi szerint itt vagy mindkettő él, vagy mindkettő elhal mihelyt egyik a' másiktól elválasztatik. Csak művelt ész adhat biztos irányt az inkább anyagi szívnek. Ész a' szív' kormányzója: ha sötét, műveletlen az ész; mi fogja kormányozni gyarló szívünket, téteinknek ezen ingatag iránytűjét? — Ha nincs az ész' hatalmas erőjétől meghatva szívünk, azonnal irányt vesz, mihelyt kedélyünk viharzik. Ész a' józan meggyőződés' és így az önmunkáság' szülő anyja. Ha nem látom elmémnel téteim' okainak helyességét; miként birhat engem valaki erőszak nélkül a' jó tét' létesítésére; a' nem szabadnak, vagy nem illőnek elmulasztására? — Vagy tán mindegy embernek okossággal, vagy nélküle élni és cselekvényeit gépként intézni? Ha nem oktad gyermekeidet, az az, ha nincs meg elméjükben téteik' lajstroma, sorozata: hiában szoktatod jóra; mert biztos, önállásu, az indulatok és szenvedélyek, két szóval az erény' és bűn' tusái, közt eligazodni tudó soha sem lesz nevelvényed. Ész a' szív' rodusza

lám pája egyesek' és egész nemzetek' életének tenének, csak most lehet szerencsénk ősi szé-
 vézdus tengerén. És a' szív' szeme: ha-
 e' szem vak, vagy cselédi és utcai rossz pél-
 daktól, vagy goromba spártai Mentoroktól, vagy
 önérdékünk' hályogától befogott: valljon láthat-
 juk-e a' mennyei igazat és valót? Valljon
 az igazságot nem pézzük-e fénymázás hamisság-
 nak? nem járunk-e egyenlő bátorsággal bór-
 zasztó szírtmeredeken 's a' lassan hőmpölygő yi-
 zek' omladozó partgyepén? — Tudomány ész-
 köze síron inneni és túli boldogságunknak mind
 szellemi, mind anyagi tekintetben. Ha nem mű-
 veled nevelényednek elméjét soha sem lesz ok-
 szerű nevelésed. Oktasd előbb gyermekeidet;
 tisztogasd naponként elméjüket az első benyo-
 mat' szeméteitől; szurj le eszökbe józan isme-
 reteket, közértelem' próbakövet kiálló életele-
 ket: aztán könnyű leend az oktatás mellett pár-
 húzamban járó gyakorlati neveléstől vagy is
 szoktatástól reményelt gyümölcsöket szed-
 ned.

Meglehető kapcsolatban látam a tanítás' és
 nevelés' országos eszméjét mű- és nyelv-
 tan-
 roktól föl fogva a m. vasarhelyi köziskolának mult-
 heti nyilvános vizsgálatain (examen), hol, mel-
 lözve a' mindennemű és karzatu hallgatóság' szá-
 mához képest igen szűk közvizsgálati terem'
 díszleteit: a' zöld' boltozatu lugost ábrázoló bükk-
 galjakat, virágfüzéreket, bokréfákat 's ezen
 Minerva' észmühelyének szépítésére bevarázsolt
 egyéb természeti ékszereket, nagyon' meglepő,
 's szívünket édes örömmel élöntő látvány vala,
 hogy a' tanulóknak egy osztálya sem hozott föl
 a' tantereimbe semmi könyvet vagy irományt a'
 classicus darabokon kívül.

De sőt minden síkra szólított felelők a' té-
 rem' téréen álló, földabroszokkal terhelt asztal-
 ka mellett atalján véve mind olly hangteljes bá-
 torsággal, készséggel működének feleleteikben,
 minőt ez előtt soha sem láthatánk, soha sem
 hallhatánk; mért csak most, hála a' népek' is-

holy magyar anyanyelvünket is oskolánk' falai
 közt hangozni hallanunk.

Többet mondok: a' költészek, szónokok
 és nyelvészek közül némellyek a' vizsgálat' de-
 rekán gyönyörű kötött és folyó, magyar és la-
 tin alkalmi darabokat szavalának el. tapsra; és
 éljenre méltatott, serdülő ifjak' korát meghala-
 dó szabatossággal és ügyességgel. Csak egy va-
 la a' tanárok' közpanasza, mi szerint tanítvá-
 nyaikat az' által megszokott felelési egyhangu
 szavalástól, monotonitóról leszoztatni min-
 dennapi, de szinte sikertelen foglalatosságuk.

A' vizsgálatok' végén nem várt élvezettel
 valánk kísérendők e' köziskola' szerelve tisztelt
 főnökét Horváth Pál apát urat, midőn szin-
 te minden osztály bájoló öszhangzatu, nálunk
 eddig elé szokatlan haladallal tartá le lépésein-
 ket, mellyben istentől, amaz áldás' és világosság'
 kiapadllatlan tengerétől áldást könyörgő nemze-
 tünk' édes atyjára, imadott fejlődünk' 's e-
 egész bérozfalu hazánkra. Egyikből ezek' közül
 ezen ismételt, közérdekű rimszakot fogám el fi-
 gyelmemmel:

„Tedd virágzóvá a' nyelvet,
 Melly ősink közt hangoza;
 Tedd virágzóvá a' nyelvet;
 Mert e' nélkül nincs haza.“

Milly szoros ragaszkodás, kölcsönös biza-
 lom fűzi ott össze a' tanárokat és tanítványo-
 kat: azt csak egy szemtanu képzelheti. A' mun-
 kás, szerény tanítók' dicséretére legyen mond-
 va: „Kitetszik tanítmányuk, 's bánásmódukból,
 hogy többnyire mind jelen évszázadunkban
 születtek.“

A' köziskolai ifjuság' száma vallás és nem-
 zet különbség nélkül következő vala:

Költészek	24.
Szónokok	23.
3-ad évü nyelvészek	25.
2-od évü nyelvészek	40.
Élvészek	36.

Ezek közül székelymagyar 57, oláh 86, német 3, görmény 2; más ideg jöddön. — Följajdula, lelkem, mikor ezeket látám, mikor a' székelyek' és más nemzetűek (számviszonyát) elgondolám. Nyugasztalásomra annak alapokát: a' m. vásárhelyi és miházi, szerzetes artyák' kezén' lévő elemi és nemzeti iskolák új rendszerében; mondanak fenekleni, mi szerint a' magyar ajku nemes székelyfiuknak már a' betűzést magyarul, latint latinul, németet németül kell tanulniok; s a' mi igen természetes a' tárgy gyakorlómérendeksége miatt: iskolából nagyobb részint kirekedniök; holott ez előtt a' most, amj kitettökét tanító intézetből évenként 70—80 gyermek is lépett föl a' m. vásárhelyi elvészek' osztályába, a' tavalytól fogva pedig alig 25—30; jövő évben aligha annyi is. Az ebből származó alaptalanság miatt felette sok fenn az er r a g a i o r f i g e o a s z t a n t a z n i e t t e m e l e t t e g e n

A' közvizsgálatokat az érdemosztályzat (classificatio) innépélyes kibírdetése; szavalási remeklések követék; mind ezeket pedig az egy városi néger hangászkar búcsumarása zárta be, s az ifjak ósz hó harmadikáig tartó szünidőre hálamisé után nyaralni haza bocsáttattak.

2) A' m. vásárhelyi k. nev elő-intézet

Az erdélyi 10. köziskola mellett nevelőház is szinte mindenütt van alapítva; de tudomásom szerint egyiknél sem tanítatik rendszeren a' birodalmi vagy is német nyelv, csak Maros-Vásárhelyt, ahol a' csak két éves német iskolának mintegy 38 számú nevelőházi, többnyire székelymagyar növendékeknek, négy osztályá előhaladásának oly szép, hetenkénti 5 szük óra alatt természetl' s magán szorgalommal érlelt gyümölcszeit hozá a' szokott tanteremben előnkbe, mi bámulatra ragada mindnyájunkat.

Kik ugyan is tavaly vettek német nyelvtant legelőször kezökbe, már most az egészek tu-

dásával léptek föl úgy annyira, hogy már a' gyakorlati példákat és a' német olvasó-könyvnek nagy részét magyarítani s a' nyelvszabályokat rögtön eltalálni képességüket jelesen tanúsíthaták.

Ez bíra engemet a' királyi nevelőház mint ennyi sok jó magtára; — kül- és belszerkeztének megtekintésére. — Eljárék tehát minden lak, ét- és nyugteremet, mellyekben kitűnő tisztaságot, a' nem legjobb rendezetű már repedező új épületben lehető kényelmet; gazdai s előljárói gondosság; és rendszeret; nyomait szemlélém mindenütt. Csak az akar, hogy itt is, mint szintén minden más erdélyi nevelő-intézetben az annyira szükséges testgyakorlásra, játéknai (gymnastica) igen keskeny az udvar a' belső rugópladzi nagy templom miatt.

A' konyhán új divatu tűzhelyen készülnek az étkek s a' földszinti tágas jéttéremben tisztességesen terített, csinos öntányérokka ellátott asztalokra tisztán adáttatnak föl. — A' nyugteremben; melly az első emeleti fő lakteremtől egy közfallal különdöztetik el, kinek kinek különgya' s éppen mint az úrfiak' külön szobáiban a' zordon tél' hűségének szelidítésére egy vas kandalló van. — Az ifjak magok gondosan vigyáznak papíróshulladék' s más nemü gazokra, mellyeket miheylt észre veszik töstént felszednek s szemétládába visznek.

Ez nekem multa eszmélőnek csodálatot okozó, de eltűnt zavarodásom midőn itt a' falon függő rendszabályokat, amott a' helyes írás és számolás' gyakorlására készen álló fekete táblát; szerte széylal pedig új földabroszokban az egész világot, birodalmunkat, e' fölött egy e' végre készült gépelyen minden nevelvény' szabados használatára kitárt nagy Atlást; más helyen egy rakás új, válogatott magyar olvasó-könyvet s hírlapokat pillanték meg; iskolai tanulmányikat hűvabben magokban foglalókat.

Kérdem a' nevelőház' igen szerény de lel-

kes főigazgatóját, ki látta el mindezekkel az ifjakat? — Ki elősorolván ezen, honunkban legszegényebb, minden dézma és jószág nélküli közintézet nyomoru állapotját, mondá: „mikor ezeket az itteni ifjuságnak házi használatára saját pénzünkön megszereztük; akkor még senki segílyt nem nyujta, hanem ez előtt néhány hónappal egy jótékony úr — előbb ugyan birodalmunk legújabb földabroszával ajándékozta meg növendékeinket; közelebről pedig természet-történeti, német nyelvtanokra s olvasó könyvekre nálam 50 v. rforintot tón le; eddig minden nevelőházi tanulókat műláttunk el német kézikönyvekkel is s a t.”

Kiváncsi valék a nagylelkű emberbarát névét tudni: de ez tölem eltitkoltatik; mert úgy kívánta a jótévő, kinek — a mint hallám — ezi nem első jótéteménye.

Örömmel futá el forró keblemet s ez vala kilépteimkor lelkemnek tiszta imája: „Jó isten, minden jó emberek előképe! áld meg azon kedves névtelen jótévőt, ki szemünk elől elbocsátott gyermekeinkről tudtunk nélkül is ily nemcsak gondoskodik. Szaporítsd hazánkban hasonmásait. S mivel hirt nem kíván pénzzel vásárolni; virágoztasd — ha ő is — a jó szívű — atya — virágoztasd egész családi körét utokorig, hogy nemzetünk végórájáig jótékony faja dicsően éljen.”

Egy örömkönyüt törlek le szememről s gyermekeimet úgy hozám haza nyugtalan édes anyjukhoz. 1840ik évi nyárhó végnapján.

Ylpay.

Keszthelyi levél.

(Vége.)

„Isteni tisztelet” végével elvezettek a priorhoz, ez is egész szívességet mutatott; itt ebédre marasztottak. — Tíz órakor azon professor,

kihez ajárlva voltunk; bevezetett a könyvtárba, mellynél szebbet soha sem láttam. Két szakaszból áll az egész; az előterem most két éve épült, ebben minden izlés összpontosult; alakja tojás-kerek, karzattal vagy is köröskörűli tornáczczal két felé osztva; itt a könyvek számtalan rendenként tudományszakokra osztva; s nagy beütés fölirattal jelölve állanak, az egész tojásdadkör — kivéve a tetejét — mind be van rakva könyvvel; a másik terem, hova egy egész tetőig nyitott kapuhely alaku íves köz vezet; hasonlólag tojás kerek, tetején Minerva tudós címjeivel s bagolyával oly elevenen van valódi művész kezek által festve, hogy szinte megszólal; oldavást római, görög s más bölcssek, magyar hősök vannak a falra festve. E felső terembe való bemenettel szembe Sz. István s E. F. Ferencz márvány képe állanak életnagyságban. Ezen könyvtárban százezer darab könyv van; s számtalan még a nyomtatás föltalálása előtti minden nyelvűi kéziratok, melyeket ez a dérek professor megmutogatott; és rendre magyaráztott; a Mátyás budai könyvtárából is van itt két darab, melyet vörös brossonyban való kötéséért gyanítottunk annak. A képtár még — mint mondák — bölcsőjében van, de még is igen szép régi és új olajfestéseket lehet látni. Innen átmentünk a muzeumba, hol sok természeti ritkaságokat láttunk, nevezetesen egy tengeri tekenősbékát és tengeri rákot, melyeknek nagysága bámulandó; itt láttunk sok ezer féle tengeri csigákat, szóval mindent, mi az embert bámulásra kizselteti; a pénzügytemény is igen nevezetes; sok ezer darab arany, ezüst, réz, vaspénzeket lehet itt látni a legrégibb időkül is; a legbenső szobában vannak minden eddig volt római pápának tallér-nagyságu aranypénzbe nyomott mellképek, más szobákban minden nemű magok és fűvészi gyűjtemények. Ezt végezve fölmentünk a magas toronyba; honnan 16 megyébe lehet látni, 140 mérföldnyire szép

tiszta időben meglátszik a' Krivánon a' hó; itt sokáig vizsgálódtunk, de utóbb a' keletkezett nagy-szél miatt kénytelenek voltunk lemenni. Most következik az ebéd; barátom ennél úribb asztalhoz nem is lehet ülni; itt minden fényűzésig van, többféle egynemű étkek, különféle jónál jobb borok; szóval minden, mi egy úri asztalra megkívántatik. Egy nagy szalámbentünk ebédelni, mellynek egy részét még Sz. István építtette; mintegy 50 pappal ültünk külön rendekre elosztott asztalokhoz, én az ősi regebbek közé vezettem, szoba elegyedtem velök, 's egész ebéd alatt kifogyhatlan voltam a' beszédből; ők pedig nagy figyelemmel hallgatták; megtudták hogy Erdélybe való vagyok, kérdezősködtek tőlem; mondhatom barátom, igen sok derék ember van közöttök. Ebéd után nem tudtam mellyikkel menjek, egyik egy, másik más felé hívott, vezetett, 's az ebédlő teremben hosszas ideig egy egész seregtől körülvéve beszéltem. — Innen lementünk az angol kertbe, hol egy fára fölmeteszve találtam Kazinczy' nevét, erről emlékül néhány töviset törttem. Vacsora után a' fiatal papsággal összeülve muzsikáltunk, mulattunk, egész ott létünk alatt kifogyhatlanok voltak a' szivességből; hálásra ott marasztottak, külön szobában jó ágyakat rendelkeztek, reggel kávét, csokoládét, mindent készítették számunkra. — Eljött végre az idő hogy ezen emberbarátokat itt hagyjuk — nem a' legjobb kedvvel, — de az idő parancsolt, mi búcsut vettünk tőlök, 's utunkat folytattuk Győr felé. Április' 19kén délelőtt 11 órakor már ott voltunk. Győr pompás város; ha utczái valamivel szélesebbek voluának, szebb lenne Kolozsváruál, olly formán vannak benne az épületek, mint Szébenben; itt mindenfelé szerte járva végre bevetődünk a' templomba, ennél szebb templomot még nem láttam, itt minden csillog az aranytól, ezen templomban tartják azon vaskaput, mellyet a' városnak fran-

cziaktóli visszavételekor puskaporral fölvetettek. Azon csudálkozom, hogy én mind eddig semmit, vagy legfeljebb is keveset tudtam e' nevezetes városról, egy részről veled is megösmérettem: barátom, életedben annyi szép, fejjérnépet egy csomóban nem láttál mint itt, még a' szolgálok között is száz közül egyet ha találsz rútat, akár merre mentünk minden ablakban két három leány; egyik szebb a' másiknál. Utóbb kimentünk a' sétahelyre, mellynek a' két magyarhonban párja nincs, a' Rába, Rábca és Kisduna által formált igen szép szigeten van éppen a' régi város' tövében, ezen szigeten épül az új város, néhány évek mulva, ollyan lesz mint Kolozsvár. A' sétahely egyik szögletén van a' színház. Két nap alatt innen hazavergődünk, engem rövid időn ismét levert a' betegség, mellynek szinte martalékává lettem. Ha egészségem engedi augustusban indulok Németország felé és két hó mulva Pestre, 's onnan talán haza megyek. — Elj boldogul.

M.

A' sárga domino.

Szép őszi est volt, 's én barátommal a' lukkai piaczon sétáltam. Beszélyünk' tárgya az angol föld volt, honnan magamat négy évek óta mint egy számkivettem, elébb hogy egy sokkal kedvesebb léget szívjak, utóbb hogy gyönyörimnek, azon édes henyességnek éljek, melly felette könnyen erőt vesz rajtunk e' kellemes ég alatt. — Albert 's én már elbeszéltük egymásnak mind azon ujságokat, mellyek számunkra az utolsó postahajón érkeztek; fecsegtünk politikáról, végig tekintve korunk' nagy embereit, szüléinket, barátinkat; végre társalgásunk lankadt 's andalgó bámultába mélyedtünk a' tündöklő csillagoktól veres égnek; midőn barátom egyszerre föláll 's jó estvét mond.

Hova Alfréd? Légy ottamat — mit egy valakinek igérek — szinte feledém, kit ma este a Cesto marquesa' alakos báljában kell föllelnem.

Ah nem untál-e még meg minden eféle báljában valóságokat, a' fekete alakosok' és vegyes színű dominók' ezen örökös ájlatos menetét (procession); az unalmas majmolókat, bohócokat, belisztelt pierrokat, kik csak itt hordják saját öltözetjüket 's minden egyebütt eltitkolják magukat, ezen vallástalan szerzeteseket, irtozatos Vénusokat és nagy anyámmal egykoru Hebéket.

Kedves Herbertem; mindez éppen olly mély mint új igazság: de a' dológ' állása csak az, hogy egy fontos légy ott áll előttem, mellyet semmi esetre nem mulathatok el.

Tehát menyünk; sok mulatságot kívánok; mit én soha sem találhattam e' névetségés társaságban. Jó estvét!

Még egy fél órát jártam körül egyedül; ez után haza mentem, hol a' marquesa' meghívó levele várt reám. Félre tettem, hogy könyvet vegyek elő; de az ablakom alatt elmenő szekerek' zöreje gátolt figyelemmel olvasni. Végre letettem 's kimentem nézni a' jó divat' embereit, kik dühöngve rohantak az élvezet után; kedélyem borult volt és soha unalom inkább nem nyomott. „Minő esztelenség“ kiálték magamban megvető mosolylyal; mégis ott lesz az egész világ! De mi-tenni valója lehet Albertnek ezen bálban? Mint egy tíz perczig fontolgattam azt, mi alatt zörgő kocsisor vonult el szemeim előtt; azokat szinte kápráztatva.

Később gondolatom a' marquesa' fejedelmi szerencsáját, a' nagyságos palotát, hol a' vigalom tartatott, 's a' tündöklő társaságot tárgyazta, melly a' teremben 's az erdőskében diszelgett.

A' nagy herczeg ott lesz 's ott Lukka' minden szépei, magam is mintha vágytam volna elmenni.

Később unalmamra lett egyedüliségem, 's elhatározám szólítani legényemet.

Antonio —; mondám —; szerezz számomra egy dominót, sötétes, színűt ha lehet, 's mond Carlonak, hogy mindjárt fogjon bé. — Szeke-rem még az Antonio' megjötté előtt. készen volt.

Uram; szól Antonio komor hangon; rendkívül, szerfelett, véghetetlen, kimondhatatlan busulok, mert mind a' mellett is, hogy a' város' minden boltjait egybejártam, nem kaptam egyebet egy sárga dominonál.

Sárga domino! kiálték, ehhez hasonló nem lesz az egész bálban, akár hátamra írni nevémet akágy; egy illy világos színt viselni mind egy Uram; a' sárga domino szint úgy elfedez mint bár mi más; ha okos vagy.

Igaz, ide az alakot.

Legalább fél óráig bemegyek a' nagy sétat helybe, melly a' Cesta marquesa' fényes épület sorozatához vezet. Nem írom le a' zöld fonadékokat és virágfüzéreket, mellyek kötve vagy fűzve hintáztak; egyik fáról a' másikig 's olly élénken tüntek elő a' nézet' hátuljait tevő bokrok' árnyaiból. Maga a' palota azon gyémánt palotákhoz hasonlított, mellyeket a' láng-ész' varázsvesszője olly könnyű szerrel állít elő az ezer-egy-éjszakában. Soha az Aladin' lámpája nem szült több csudát. Mindenféle alakos csoportok sétáltak a' fényzőn közt 's némelly párok; külön csak magokra; szinte a' narancs bokrok' titokteli árnyaira bízták magokat. —

Éppen a' márvány lépcsőkön menék fel, mellyek a' nagy terembe vezetnek, midőn egy violaszin domino jó előmbé 's kezemet indulattal megszorítva így szól:

Milly szerencse téged itt láthatnom, rettegtem, hogy kimaradsz. Tüstént szólok veled. —

Ezzel eltűnt a' sokaság közt 's én hívéim; hogy ez nem más mint Albert. Különös! gondolám, hogy illy hamar rám ismer; ismét azon gondolatra tértem, hogy ezen szokatlan bál szín fog elárulni minden előtt. Mit akarhat ő velem? kérdém magamban. Kétségkívül valami hirtelen

baja érkezett. Minden esetre kész vagyok vele kez-
zet fogni azon esetre ha — — — — —

E' közben a' lépcsőni lezálltomban gyenge
válltás tartoztatá' föl, 's megfordulva egy höl-
gyet pillanték meg, kinek fél álarcza alól szépség-
és ifúság tünt fel. Pszt! szól' ajka' piáját fed-
ve újával — Kövess engemet 's én engedtem a'
nyájás hívásnak.

Kövessék késtel, — szól az ifjú ismétlen,
kívül érvén a' sokaságon. —

Alig egy órája, hogy feljőni elhatározám,
felelék én. —

Nagyon féltém hogy kimaradsz, Albert e-
rősítette hogy elfogsz jöni; éppen most monda
hogy szolt veled.

Hogy hogy? a' violaszín domino! 's ez csak-
ugyan Albert?

Kétségkívül; de hosszason nem maradhatok
veled, atyám észre vehetné távolléteket, Al-
bert tölteti vele az időt figyelmét elvonandó.
Fél óra mulva ismét látlak. Szóla-e Albert a'
történetek felől?

Egy szót sem.

Bizonyosan nem volt ideje 's bajosan is lesz,
előkészületinkkel lévén elfoglalva, irni fogok én
egy két szót, ha csak lehet, általuk a' dolog
állása; vagy legalább a' tenni valók felől érte-
sítendő. De képzelheted mint félek 's mennyire
el vagyok fáradva. Nekünk reád felette nagy szük-
ségünk van. — Isten veled.

Mi az ördög mind ez, gondolám tűnni lát-
va titokteli Sylphemet. Albert monda ugyan hogy
egy légy ottja van, de semmi egyéb nem nyil-
latkozott. Valami rendkívülinek kellett rajta tör-
ténni. Legyen! ha szolgálatára lehetek. —

Jó darabig hallgatva sétáltam a' világított
narancsfák' hosszában, melyek fény és illatárral
töltötték el a' kertet. Ezer képpen találgattam
barátom' helyzetét 's a' csel' következményit a'
török' és mérgezett ordöfések' e' honában. —
Végre ismét előttem láttam a' viola szín dominót.

Pszt, pszt! olvasd le' levelet, egy óra mulva
ismét látlak itt. Fel vagy-e fegyverkezve?

Nem, az ördögben, — de — — —

Talán nélkülözheted is. Csakugyan fogd e'
gyilkot; szükség' esetiben használhatod.

Ezzel ismét eltűnt a' violaszín domino mint-
egy chinai árny-alak.

Kérdezni akartam Alberttől, hogy mi lenne
célja 's miért nem beszél angolul, hogy ment
legyen az ujságlesőktől, azonban magam is meg-
győződtem felőle, hogy olaszul beszélve inkább
kikerüljük a' figyelmet. —

Mind ez igen titokteli gondolám; de e' le-
vél hihetőleg felvilágosít. Kétségkívül veszélytől
is tarthatok, minthogy e' tört adá kezembe. —

E' közben a' lámpavilághoz mentem a' tört
megvizsgálni.

Derék vas. Nem kétlem, szól egy hang, de
egy szívet kell keresztül ütnie. Darab idő óta
várak a' szomszéd fasor között, hol gondolám e-
lőbbi találkozásunkat. Im e' papiros, melyet ru-
hája alá fogsz rejteni. Egy ál követségbe fél óra
mulva, vagy későbbre, itt fog elmenni. Ha o-
dabb állítád, e' kötetet zsebébe dugod. Értesz.
Ne hibázz. Tudod hogy ezer giné vár reád. Itt
gyűrüm, melyet vissza váltok tüstént, mihelyt
munkádat végeztéd. A' többek érkeznek. Jelsza-
vunk „Miláno“. — De nem jó lenne ha itt lát-
nának. Miért választál sárga dominót? futás' ese-
tében ez igen kiáltó.

Ezzel egyszerre elfedte a' narancsfák' árnya
a' csak most beszélő nagy fekete dominót.

Valójában, mondék magamban, mi itt egy
füncsa komédiát játszunk. Két irat, egy csomó,
egy gyűrű 's egy tör. Kétségkívül mást gyani-
tának bennem, mert én nem vagyok egy bravo.
Itt rossz szándék lappaog, melyet talán kijátsz-
hatok. Miért e' sárga domino? kérdi tőlem. E'
kérdést magam is tehetném magamnak. Miértis
vevém e' sárga dominót, sőt mi az ördögért is
jöttem ide.

A' palota' legtávolabb eső sétányára tértem 's ott a' végső lámpa' világánál olvastam a' kedves ismeretlen' sorait, melly olaszúl volt írva 's könnyen esmerhető rajta az asszonyi kéz vonás.

„Eltökéltük szökni, mert épségben nem maradhatunk a' gyilkok között. Engedelem nyeresünk bizonyos, mihelyt atyám' kezéhez juttatod a' sorokat, mellyeknek Albert ma jutott birtokába, 's mellyeket ezennel küld is. Reád számítottunk, hogy drága kincsünket megmentsd. Lovaink készen várnak, 's néhány óra múlva már bátorságban vagyunk. De neked kell elhoznod azt, ki bizonyosan gátolná különben sebes futásunkat. Albert még látni fog 's meg mondja hol találod fel azt, mi bennünket nyugtalanít. Kövess gyorsan szekereddel 's számíts hálájára

Viola'nak.

U. I. Sietve irtam, mert atyám töstént kérdez ha csak egy pillanatra elhagyom js.

Mit jelentsen mind ez? Albert semmit sem szólt ezen irásokról, mellyek, mint látszik, a' tegnapi postahajón érkeztek. — Viola! soha sem hallottam e' nevet. — Azt monda olvasd ezt, 's mindent meg fogsz tudni. Elkárhozzam, ha belőle valamit értek. Követni őt szekerebben a' nélkül hogy tudnám hová.

Kétség kívül valami gazdag örökséget siet kezéhez venni.

Ördög vigye a' sárga dominót. Úgy tetszik, hogy még egy csomót kell kapnom, 's egy kincset elvinnem. De lássuk ezen levélkét, melly emlékiratául van szánva annak, kit én semmi esetben nem fogok megölni: „a' hitszegő' jutalma;“ milly rövid, olly erőtelj. De térjünk a' narancs sétányba, mert az idő úgy hiszem közel van.

Mentemben gondolatomat a' Viola' levele' kifejezései foglalták el „számunkra nincs menedék a' gyilkok között.“ — Talán Albertet magát kell

meggyilkolnom. — — Legyen ő vagy bár ki más, én őt meg fogom szabadítani. — Tanakodásomat azonban egy új beszélő szakasztá félbe.

Te vagy-e, mi jelszavad?

Miláno, felélék lassan.

Jól van, Giacomo és Jomáso közel vannak ide, előszólitom, 's meg is jelent két emberrel.

Itt vagyunk mindnyájan, Felippo, szól süttogva; kevés idő előtt kellett itt elmennie!

Pszt, mondék én mutatva a' gyűrűt.

Kegyelem Uram, Felipponak gondolalak. Minden fel van fedezve, Felippet elfogták. Tüstént távoznok kell. Hólnap látni foglak.

Corpo di Bacco! Hol Uram, ezen helyt? Igen. Tudjátok — 's hirtelen! — —

Gyűrű' rabjai, mondék futni látva őket, egy szerre engedelmeskedtetek. Vizsgálni kezdtem a' nagyszerű gyémánt solitairt; rendkívül nagy áru, mellyet nem tudom miként adhatok vissza tulajdonosának; midőn Albert ismét megjelent viola szín dominójával.

Gondatlanság volt nekem a' fekete domino által irni. Nem mondam-e, hogy vissza fogok jöni. De nincs több vesztetni való időnk. Kövess 's légy csendben.

Követtem, csupán a' fekete domino által követelt izenet lévén egyedül mit értheték.

A' viola szín domino két vagy három száz lépésnyire vezetett a' narancs bokrok közé 's azzal így szólt:

Amá' szűk sétányban találod hű feketémet, ki drága terhét csak akkor adja ált, ha e' gyűrűt mutatod.

Kétségem megújult. Albertnek soha sem volt sem hű, sem hűtlen feketéje. 'S most már tisztán álla előttem, hogy tévedés van a' dologban.

Félek mondék. — — —

(Vége közelebről.)

Szilágyi.